

А. А. Телендій

аспірант

Міжрегіональної Академії управління персоналом

ORCID <https://orcid.org/0009-0007-7436-7373>

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЦІЛІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Стаття присвячена дослідженню сутності та цілей стратегічного планування регіонального розвитку, зокрема його теоретичному аналізу. Автор розглядає стратегічне планування, як важливий інструмент для досягнення сталого та збалансованого розвитку регіонів, який дозволяє визначити довгострокові цілі та ефективно спрямовувати зусилля на досягнення поставлених завдань. У статті проводиться аналіз теоретичних підходів до стратегічного планування регіонального розвитку. Підкреслюється важливість врахування особливостей регіонів, їх потенціалу та переваг, а також ідентифікації проблем, з якими стикаються регіони у сучасних умовах.

Автором зазначено, що стратегічне планування повинно базуватися на глибокому аналізі економічних, соціальних, екологічних та інших аспектів регіонального розвитку. Автор наголошує на необхідності узгодженості та взаємодії між різними зацікавленими сторонами, такими як органи влади, бізнес, громадські організації та населення, для ефективної реалізації стратегічних цілей. У запропонованій статті детально розглядається процес формулювання стратегічних альтернатив розвитку регіону та визначення пріоритетних напрямків діяльності. Зазначається, що вибір стратегії розвитку повинен бути обґрунтованим та забезпечувати максимальну відповідність досягненню поставлених цілей регіону. Особлива увага приділяється важливості забезпечення ресурсного забезпечення для реалізації обраної стратегії. Висвітлюється роль фінансових, технологічних, людських та інших ресурсів у досягненні стратегічних цілей регіону та їх ефективного використання.

У підсумку статті наводиться загальний висновок, що стратегічне планування регіонального розвитку є ключовим інструментом для забезпечення сталого зростання та покращення якості життя населення. Виконання усіх етапів стратегічного планування допомагає регіонам стати більш конкурентоспроможними та адаптивними до змін у світовому середовищі. Такий підхід дозволяє регіонам максимально використовувати свій потенціал, забезпечити стале зростання, а також впевнено рухатися вперед до досягнення своїх стратегічних цілей.

Ключові слова: стратегічне планування, регіональний розвиток, виклики, інструмент, розвиток, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. З розвитком сучасного суспільства виникають все більші виклики і завдання, пов'язані з ефективним управлінням регіональним розвитком. Різниця в рівнях економічного, соціокультурного та екологічного розвитку між різними регіонами стає основною причиною нерівномірності та недостатньої інтеграції окремих територіальних одиниць у загальнонаціональний розвиток. Це призводить до збільшення соціальних розривів, зниження конкурентоспроможності та обмеженого доступу до ресурсів для окремих регіонів. Крім того, глобалізація економіки та зміни у світо-

вому середовищі ставлять перед регіонами нові виклики і можливості. Розвиток технологій, демографічні зміни, екологічні проблеми, а також нестабільність світових ринків вимагають від регіонального управління гнучкості та адаптивності до змін.

У зв'язку з цим, стратегічне планування регіонального розвитку стає актуальною задачею для кожного регіону. Відповідне визначення довгострокових цілей, аналіз сильних та слабких сторін регіону, а також виявлення перспективних напрямків розвитку дозволяють забезпечити збалансований розвиток, знизити ризики

та негативні впливи, а також забезпечити сталість розвитку на майбутнє.

Проте, несвоєчасне або недостатньо обґрунтоване стратегічне планування може призвести до неефективного використання ресурсів, невдалих рішень та недосягнення запланованих цілей. Тому існує потреба у розробці і впровадженні систематичного, комплексного та науково обґрунтованого підходу до стратегічного планування регіонального розвитку, який враховуватиме специфіку кожного регіону та забезпечить досягнення сталості та конкурентоспроможності на рівні національного та міжнародного ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Поняття, сутність та цілі стратегічного планування регіонального розвитку є предметом глибокого наукового дослідження. У контексті сучасних викликів глобалізації та європейської інтеграції, вчені, такі як Андрусак Н., Берданова О., Вакулєнко В., Валєнтюк І., Гурбик Ю., Корнієвський С., Курган П., Латинін М., Мєльничук Л., Нєчипурєнко А., Пастух К., Сальнікова М., Ткачук А. та інші, зробили вагомий внесок у розуміння сутності та механізмів стратегічного планування регіонального розвитку.

Висновки їх досліджень дозволяють краще зрозуміти основні аспекти стратегічного планування, розробляти оптимальні стратегії розвитку регіонів та вдосконалювати державне управління з метою підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку. Їх дослідження допомагають розробляти комплексні стратегії розвитку, сприяючи забезпеченню збалансованого та гармонійного росту регіонів, а також впровадженню відповідальних підходів до їх подальшого розвитку.

Метою статті є розкриття теоретичних аспектів стратегічного планування регіонального розвитку, з'ясування його сутності, визначення основних цілей та важливості для досягнення сталого та збалансованого розвитку регіонів.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах стратегічне планування регіонального розвитку визнається як ключовий інструмент для досягнення сталого і збалансованого росту на рівні регіону, місцевості або округу. Поняття стратегічного планування включає у себе систематичний аналіз та прогнозування розвитку регіону з урахуванням його потенціалу, ресурсів, переваг та обмежень.

Необхідно підкреслити, на сьогоднішній день регіони стикаються з рядом зроста-

ючих викликів, що вимагають прискорених та ефективних відповідей. По-перше, глобалізація економіки призводить до змін у структурі виробництва та торгівлі, що може впливати на конкурентоспроможність регіонів та їх спроможність пристосовуватись до нових умов. По-друге, демографічні зміни, такі як старіння населення та міграція, впливають на працездатність та розміщення робочої сили, що може викликати нестабільність на ринку праці. По-третє, екологічні проблеми, такі як забруднення навколишнього середовища та зміна клімату, стають все більш актуальними і вимагають від регіонів прийняття екологічно відповідальних рішень. По-четверте, розвиток технологій і цифрова трансформація вимагають від регіонів адаптуватись до нових технологічних та інноваційних вимог. Крім того, нестабільність світових ринків та геополітичні турбулентності можуть створювати небезпеку для економічного зростання регіонів [6]. Виклики, з якими стикаються регіони, є складними та багатограними, і вимагають комплексного підходу до їх вирішення для забезпечення сталого розвитку та процвітання регіональних економік.

Так, варто відзначити, що стратегічне планування є ключовим інструментом, який допомагає регіонам ефективно впоратися із викликами сучасного світу. Основна мета стратегічного планування регіонального розвитку полягає в досягненні сталого економічного, соціокультурного та екологічного зростання регіону. Зосередження на створенні таких умов і механізмів, які забезпечують розвиток економіки регіону, стійке зростання і покращення якості життя населення, є центральною метою стратегічного планування [2].

Крім того, важливим аспектом стратегічного планування є урахування соціокультурних галузей, зокрема, підтримка розвитку культури, освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення та інших сфер життєдіяльності населення. Значна увага приділяється екологічним аспектам розвитку регіону, тобто збалансованому використанню природних ресурсів, збереженню довкілля та зменшенню негативного впливу на довкілля. Це допомагає створити здорове та стійке середовище для мешканців регіону та забезпечує збалансований розвиток не лише економіки, але й природного середовища [7]. Забезпечення узгодженості та взаємодії між різними зацікавленими сторонами є ключовим аспектом ефективного стратегічно-

го планування регіонального розвитку. Органи влади, бізнес, громадські організації та населення мають різні інтереси та перспективи щодо розвитку регіону, і тільки через відкритий діалог і співпрацю можна досягти збалансованого та ефективного рішення. Взаємодія сторін дозволяє враховувати потреби різних груп населення, підприємств та громадських ініціатив, а також забезпечує підтримку відповідних інфраструктурних та соціокультурних проєктів [5]. Такий комплексний підхід сприяє ефективному досягненню стратегічних цілей регіонального розвитку.

Одним із головних аспектів стратегічного планування регіонального розвитку є забезпечення ресурсного забезпечення для реалізації обраної стратегії. Фінансові, технологічні, людські та інші ресурси є основою для реалізації стратегічних цілей регіону. Ефективне використання ресурсів вимагає компетентного планування, контролю та координації дій різних сторін. Забезпечення доступу до інноваційних технологій та залучення інвестицій допомагають реалізовувати амбіційні проєкти та розвивати ключові галузі регіональної економіки [3]. Крім того, необхідно стежити за ефективним використанням людських ресурсів, сприяти розвитку талановитих кадрів та враховувати соціальні аспекти залучення працівників.

Аналізуючи всі вищезазначені аспекти стратегічного планування регіонального розвитку, стає зрозумілим, що воно є комплексним підходом, який поєднує в собі розуміння потреб, інтересів та особливостей різних зацікавлених сторін: населення, бізнесу, органів влади, громадськості та інших. Його основна мета - створення оптимального шляху розвитку регіону, який забезпечує сталість, баланс та інтеграцію, забезпечуючи при цьому ефективне використання ресурсів та досягнення максимальних результатів для кожної територіальної одиниці. Принагідно звернути увагу на те, що основними етапами стратегічного планування регіонального розвитку є:

– аналіз стану регіону: перший крок у стратегічному плануванні - це збір і аналіз інформації про регіон. Цей аналіз охоплює різні аспекти, такі як економіка (ВВП, зайнятість, структура економіки), соціокультурний контекст (демографія, освіта, охорона здоров'я, культура), інфраструктура (транспортні зв'язки, комунікації, енергетика), а також стан навколишнього середовища та природних ресурсів. Цей аналіз дозволяє зрозуміти сильні та слабкі сторони

регіону, виявити потенціал та можливості для розвитку, а також ідентифікувати проблеми, які потребують уваги [9];

– визначення місця регіону в загальнодержавному контексті: регіональний розвиток не здійснюється відокремлено від загальнодержавного розвитку. Тому важливим етапом є визначення місця регіону в ширшому контексті країни або регіону. Це означає з'ясування, яка роль регіону відіграє в економічному, соціокультурному та політичному житті країни, які у нього переваги, які сектори господарства чи соціокультурні аспекти важливі для загальнонаціонального розвитку [10];

– виявлення переваг та конкурентних переваг: на основі аналізу регіону і його місця в загальнодержавному контексті визначаються переваги та конкурентні переваги. Переваги - це потенційні можливості, які можуть бути використані для досягнення стратегічних цілей. Наприклад, регіон може мати певні природні ресурси, географічне положення, висококваліфіковану робочу силу або інші переваги. Конкурентні переваги - це ті переваги, що відрізняють регіон від інших і дозволяють йому конкурувати успішно з іншими регіонами [4];

– ідентифікація проблем та загроз: не менш важливим етапом є виявлення проблем та загроз, з якими стикається регіон. Це можуть бути економічні, соціокультурні, екологічні проблеми або інші чинники, які можуть гальмувати розвиток регіону або впливати на його стійкість. Важливо розуміти ці проблеми, щоб врахувати їх при формулюванні стратегічних рішень та забезпечити їх ефективне вирішення;

– формулювання стратегічних альтернатив розвитку: на основі аналізу проблем, переваг та конкурентних переваг розробляються різні стратегічні альтернативи розвитку регіону. Ці альтернативи можуть включати різні сценарії розвитку, пріоритети та підходи до досягнення поставлених цілей [8];

– визначення пріоритетних напрямків діяльності та ресурсів: після формулювання стратегічних альтернатив розвитку визначаються пріоритетні напрямки діяльності та необхідні ресурси для реалізації обраної стратегії. Це включає визначення головних заходів, проєктів, програм та ініціатив, які будуть реалізовані для досягнення стратегічних цілей, а також визначення необхідних коштів, технологій, кадрів та іншого ресурсного забезпечення [1].

Загалом, виконання всіх цих етапів допома-

гає створити комплексну та ефективну стратегію регіонального розвитку, спрямовану на забезпечення сталого зростання, вирішення проблем та забезпечення конкурентоспроможності регіону в масштабах країни та світової арени.

Отож, у підсумку можна сказати, що стратегічне планування регіонального розвитку є важливим інструментом для досягнення сталого та збалансованого розвитку на рівні регіону. Основною метою стратегічного планування є забезпечення ефективного використання ресурсів та розвитку потенціалу регіону з урахуванням потреб та інтересів різних зацікавлених сторін. Стратегічне планування передбачає аналіз стану регіону, виявлення переваг та конкурентних переваг, а також ідентифікацію проблем та загроз, що стикаються з регіоном. На основі цього аналізу формулюються стратегічні альтернативи розвитку, визначаються пріоритетні напрямки діяльності та ресурси, необхідні для реалізації обраної стратегії. Зростаючі виклики, з якими стикаються регіони у сучасному світі, зумовлюють потребу в збалансованому та сталому розвитку на рівні територіальних одиниць. Стратегічне планування допомагає регіонам визначити свої переваги, шляхи оптимального розвитку та ініціювати необхідні зміни для досягнення поставлених цілей.

Процес стратегічного планування регіонального розвитку потребує глибокого аналізу, узгодженості та взаємодії між всіма зацікавленими сторонами. Він є динамічним і має адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та нових викликів. Лише шляхом ефективного стратегічного планування регіонального розвитку регіони можуть забезпечити сталість, збалансованість та впевнено рухатися вперед до досягнення своїх цілей і забезпечення кращого майбутнього для своїх мешканців.

Висновки. Таким чином, висновок полягає в тому, що стратегічне планування регіонального розвитку є невід'ємною складовою успішного розвитку будь-якого регіону. Цей процес допомагає визначити мети та завдання на довгострокову перспективу, а також вибрати оптимальний шлях розвитку, урахувавши переваги, можливості та обмеження регіону. Аналіз стану регіону, виявлення проблем та перспектив, а також формулювання стратегічних альтернатив дають можливість регіонам планувати свою діяльність з урахуванням реалістичних можливостей і забезпечити стале і збалансоване зростання. Правильно розроблена стра-

тегія розвитку дозволяє досягти ефективного використання ресурсів, стимулює інвестиції та інновації, покращує якість життя населення та забезпечує конкурентоспроможність регіону як в масштабах країни, так і на міжнародному рівні. Враховуючи постійні зміни у світовому середовищі, стратегічне планування має бути гнучким та орієнтованим на інновації, що дозволить регіонам зберігати конкурентоспроможність і досягати сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Список використаної літератури:

1. Андрусак Н.О. Конкурентоспроможність регіону в умовах глобалізації. Держава та регіони. *Серія: Економіка та підприємництво*. 2018. № 4. С. 151-158. URL: file:///C:/Users/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/Downloads/drep_2018_4_22.pdf
2. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К.: 2017. 121 с. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/04_Strateg_Plan-PRN-5.pdf
3. Гурбик, Ю., Сальнікова, М., Курган, П. Суть, принципи та етапи стратегічного планування на підприємстві. *Економіка та суспільство*. Випуск № 20, 2019. С. 60-69. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/9/8>
4. Корнієвський С. В. Вплив регіональної конкуренції та міжрегіональної інтеграції на формування політики регіонального розвитку. Регіональне управління та місцеве самоврядування. *Публічне управління та митне адміністрування*. Випуск № 4 (27), 2020. С. 86-93. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4243/1/16%20%D0%A1.%20%D0%92.%20%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BD%D1%96%D1%94%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf>
5. Латинін, М. А. Теоретичні основи державного управління регіональним розвитком. Науковий вісник: *Державне управління*. Випуск № 1, 2018. С. 57–66. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/11/7>
6. Мельничук Л. М. Концептуальні основи державного управління соціальним розвитком регіонів. *Інвестиції: практика та досвід*: журнал. 2016. № 17. С. 86-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_17_16
7. Могилюк, О. Механізми державного управління регіональним розвитком в умовах європейської інтеграції. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. *Політичні науки та публічне управління*. Випуск № 2 (62). 2022. С. 101-105. URL: <http://journals.maup.com>.

- ua/index.php/political/article/view/2143/2641
8. Нечипуренко А. В. Теоретичні основи державного управління регіональним розвитком. *Економіка та держава* : журнал. 2016. № 2. С. 101-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есде_2016_2_24
9. Пастух К. В. Стратегічне управління: конспект лекцій для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 60 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/287725583.pdf>
10. Регіональне управління: навч. посіб. М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін.; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. 652 с. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/obl_ru_navpos.pdf
-

Telendii A. A. Concept, essence, and objectives of strategic planning for regional development: a theoretical analysis

The article is dedicated to exploring the essence and objectives of strategic planning for regional development, with a particular focus on its theoretical analysis. The author considers strategic planning as a crucial tool for achieving sustainable and balanced regional growth, enabling the identification of long-term goals and effective direction of efforts towards their attainment. The article conducts an analysis of theoretical approaches to strategic planning for regional development. Emphasis is placed on the importance of considering regional characteristics, potentials, advantages, as well as identifying challenges faced by regions in contemporary circumstances.

The author highlights that strategic planning should be based on in-depth analysis of economic, social, environmental, and other aspects of regional development. It is stressed that coherence and collaboration among various stakeholders, such as governmental bodies, businesses, civil organizations, and the public, are essential for the effective implementation of strategic goals. The article delves into the process of formulating strategic alternatives for regional development and defining priority areas of activity. It is noted that the chosen development strategy should be well-founded and align closely with the region's objectives.

Special attention is given to the significance of ensuring adequate resource provision for the implementation of the selected strategy. The role of financial, technological, human, and other resources in achieving strategic regional objectives and their effective utilization are illuminated.

In conclusion, the article suggests that strategic planning for regional development is a key instrument for ensuring sustainable growth and improving the quality of life for the population. By executing all stages of strategic planning, regions can enhance their competitiveness and adaptability to changes in the global environment. This approach enables regions to fully harness their potential, ensure sustained development and growth, and confidently progress towards achieving their strategic goals.

Key words: *strategic planning, regional development, challenges, instrument, growth, competitiveness.*